

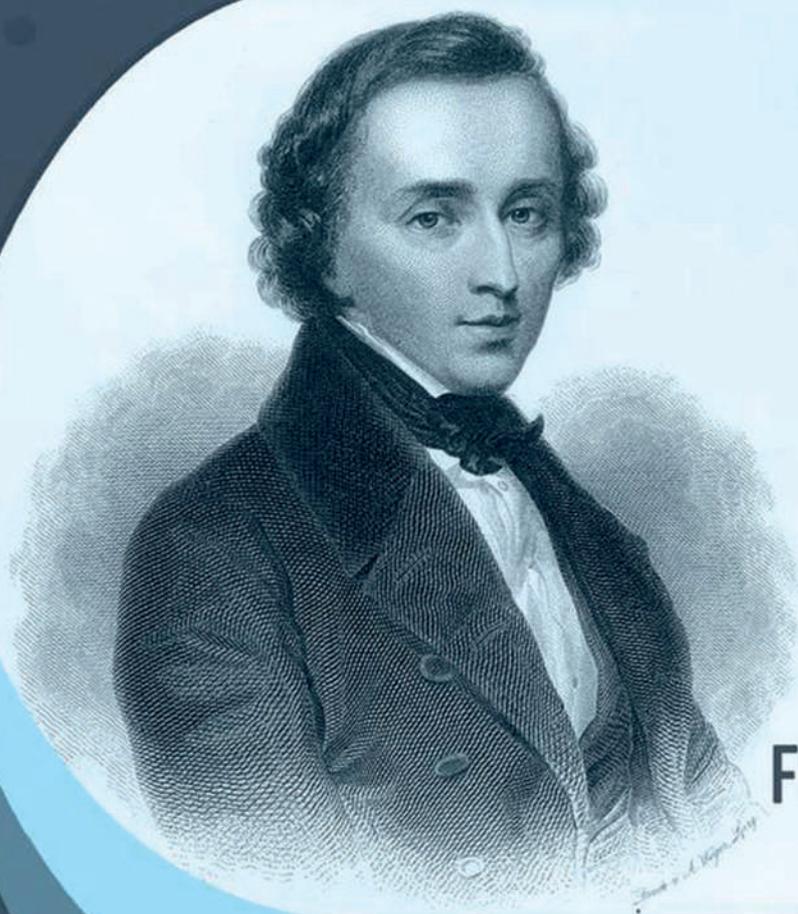
ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

2022

Nocturne No. 20 in C Sharp Minor, Op. posth
Frédéric François Chopin

FRIDERIK SHOPEN
(1810-1849)

NOYABR

№46

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81
+998 94 404 00 00

www.taqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
25-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-25**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-25**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 46-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 ноябрь 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг туган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22. Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23. Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Проф. Хамидов Муҳаммадхон Хамидович «ТИИМСХ»

24. Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти)

25. География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шаҳрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ГЕОГРАФИЯ

1. Kalmuratova Raziya Seytmuratovna
GEOGRAFIYA DARSLARIDA O‘QUVCHILARNI FAOLLIKKA
UNDOVCHI USULLAR 7

ГЕОГРАФИЯ

GEOGRAFIYA DARSLARIDA O‘QUVCHILARNI FAOLLIKKA UNDOVCHI USULLAR

KALMURATOVA RAZIYA SEYTMURATOVNA

Qoraqalpog‘iston Respublikasi,
Kegeyli tumani, 9-sonli ayrim fanlar
chuqur o‘qitiladigan umumiy o‘rta ta‘lim
maktabi geografiya fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada geografiya darslarida o‘quvchilarni darsga qiziqtirish masalalari, ularni faollikka undovchi usullar va ularning ahamiyati haqida mulohaza yuritilgan, amaliy tushuntirib berilgan.

Kalit so‘zlar: geografiya, kadr, xarita, tog‘, usul, tushuncha, dars, tuproq, atama.

Hozirda yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda, o‘qitishning zamonaviy va yangi pedagogik texnologiyalari asosida amalga oshirilishi ta‘lim jarayonining uzluksiz qismiga aylandi. Shu maqsadda ta‘lim jarayoniga interfaol dars shakllarini tatbiq etish orqali uning samaradorligiga erishilmoqda. Ta‘lim jarayonida pedagogik texnologiyalardan foydalanish samaradorligi o‘zining ko‘p qirraliligi bilan namoyon bo‘lmoqda. O‘quvchining ruhiy holatlari, uning kelajakda rivojlanishi (yoki pasayishi) qanday hisobga olinyapti?, degan savollarning yechimiga bog‘liq. Shu jihatdan olganda, pedagogik texnologiya shaxs rivojlanishi bosqichlarini loyihalashtirish, tashxislash va differensiyalash imkoniyatlariga ega. Bu pedagogning ta‘lim texnologiyalaridan foydalanish qobiliyatiga bog‘liq. Yangi pedagogik texnologiyalarning yutuqli tomoni shundaki, unda qo‘yilgan maqsadlarga erishish kafolatini beruvchi o‘quv jarayoni rejalashtiriladi va amalga oshiriladi. Dars jarayonida o‘rganilayotgan mavzu mazmuniga moslab tashkil etiladigan situatsion-o‘yinlar esa o‘quvchilarni mustaqil ijodiy fikrlashga undaydi, ularda darsga nisbatan qiziqish uyg‘otadi.

Ta‘lim samaradorligiga situatsion o‘yinlarning ta‘sir ko‘rsatishini muhim belgisi, ta‘limni barcha uchun qulay bo‘lgan sur‘atini ta‘minlashdir. O‘yin faoliyati o‘quvchilarga o‘zlariga qulay bo‘lgan sur‘atda harakat qilishga imkon beradi. Bundan tashqari, o‘yinlarda rolni o‘zi tanlash imkoniyati vujudga keladi, ya‘ni majburiylik, majbur qilish elementi barham topgandek bo‘ladi.

Bugun biz shartli ravishda globallashtirish jarayoni deb atalgan bir zamonda yashayapmiz. Bu jarayonda har bir soha vakillari o‘ziga xos tarzda o‘z o‘rniga ega. Jumladan, geografiya fani bilimdonlari ham shu jarayonda faol qatnashish talab etilayotgan guruhlardan biri sanaladi. Dunyo dunyo bo‘lib yaralibdiki, mudom harakatda va rivojlanishda. Beruniy faoliyat yuritgan sohalardan biri bo‘lgan geografiya fani ham bugun o‘z fidoyilariga, o‘z jonkuyarlariga ega. Mana shu fidokorlik samarasi o‘laroq har bir mamlakat har xil yutuqlarga erishish bilan birga har jabhada yuksala bormoqda. Buning negizida esa, albatta, o‘qish va izlanish yotadi.

O‘qish, uqish, izlanish. Bu borada ta‘limning asosiy bo‘g‘ini bo‘lmish umumta‘lim maktablarida geografiya fani o‘qituvchilari qanday faoliyat olib bormoqdalar? Dastlab tabiatshunoslik, keyinchalik turli tarmoqlarga ajraladigan tabiiy fanlardan biri geografiya fani o‘quvchilarning qiziquvchanligini oshiradigan fanlardan biri sanaladi. To‘g‘ri, maktabni tugatgach, hamma o‘quvchi ham geolog yoki geograf bo‘lmasligi mumkin, lekin geografiyaga oid bilimlar uning xotirasida bir umr saqlanib qoladi. Nima uchun? Chunki geografiya bu - biz yashab turgan olam, borliq, suv, havo, tuproq, qo‘ying-chi butun tirik va o‘lik mavjudotdir. Demak, biz u bilan, ya‘ni geografiya bilan har kun, har qadamda yuzlashamiz. Shuning uchun geografiya fani o‘qituvchilari o‘quvchilar bilimini oshirish uchun cheksiz imkoniyatga va tengsiz bilimga ega bo‘lishlari talab etiladi. Biz geografiya fani o‘qituvchilari har bir darsni qiziqarli bir asarga

aylantirish qobiliyatini egallagan bo'lishimiz lozim. Men o'qituvchi sifatida har bir darsimda o'quvchilarga yangi bir yangilikni ulashishga harakat qilaman. “Yo'qolgan jangchini top”, “Bular qayerda joylashgan?”, “Biz sayohat qilgan manzil...” kabi usullar o'quvchilarimning diqqatini darsga qaratishimda eng oson usullardan biri sanaladi. Geografiya darslarda qo'llash mumkin bo'lgan ana shunday usullardan biri bilan tanishamiz. Bu “Xaritani tiklaylik” o'yini bo'lib, bunda atamalar sandiqchasida savollar yozilgan qog'ozlar turli bo'laklar holida turadi. O'quvchi olgan savolni o'qib javobini xaritada javobga mos o'ringa joylashtiradi. Barcha savollar o'z o'rniga yetib borgach, boyagi xarita to'liq tiklanadi. Bunda o'qituvchi istalgan mamlakat xaritasini tanlashi mumkin. Keyin o'quvchilar jonlangan xaritada mamlakat yoki shahar haqida bilgan ma'lumotlarini aytadilar. Bu usul imkon qadar yangi mavzu oldindan topshiriq tarzida beriladigan holda tashkil etilsa, samarasi nisbatan yaxshi bo'ladi. Misol tariqasida O'zbekiston tuproqlari xaritasini tanlab A-3 formatda tayyorlab olamiz. Bu yozuvsiz xaritada GNEYS, GUM, YOLLAR, AZON, AKVATORIYA kabi geografik atamalar yozilgan bo'ladi. Atamalar sandiqchasida esa yuqoridagi atamalarning nima tushuncha anglatishi yozilgan bo'ladi. Bunda biz maxsus stikerlardan foydalanishimiz yoki uni maxsus shakllarda tayyorlashimiz mumkin. Masalan O'zbekiston tuproqlari xaritasi tarzida bo'lishi mumkin.

1. Ko'p tarqalgan metoformik tog` jinsi Rangi oqish, kulrang, yashilsimon, strukturasi slanessimon. Qat-qat tarkibida kvars, dala shpati, biotit, slyuda bo'ladi

2. Chuqurlik, o`rama, jahannam.

3. Kambar va uncha baland bo`lmagan qirlar.

4. Kun chiqishdan oldingi payt –erta tong.

5. Lotincha (akva - suv) suv havzasi yuzasining bir qismi, port akvatoriyasi deganda portning quruqlikdagi qismidan tashqari suv qismi tushuniladi

O'quvchi har bir atamaning izohini o'z o'rniga topib qo'yadi. Agar to'g'ri to'ldira olsa, o'quvchilar ko'z o'ngida O'zbekiston tuproqlaridagi metamorfik jinslar aks etgan xarita yuzaga keladi. Javobni tekshirishda Kompyuterning Pover Point dasturidan foydalansa bo'ladi. Slaydda quyidagilar joylashtiriladi:

1. GNEYS - Ko'p tarqalgan metoformik tog` jinsi. Rangi oqish, kulrang, yashilsimon, strukturasi slanessimon. Qat-qat tarkibida kvars, dala shpati, biotit, slyuda bo'ladi.

2. GUM- Chuqurlik, o`rama, jahannam.

3. YOLLAR -Kambar va uncha baland bo`lmagan qirlar.

4. AZON -Kun chiqishdan oldingi payt –erta tong.

5. AKVATORIYA- Lotincha (akva - suv) suv havzasi yuzasining bir qismi, port.

Ushbu usulni, fandagi istalgan mavzu uchun qo'llash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O.Mo`minov. Zamonaviy geografiya darsiga qo'yiladigan talablar. T., 2007 y.

2. P.Baratov; ASoatov. Umumiy tabiiy geografiya. T., “O'qituvchi” 2005 y.

3. Internet materiallari.

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 25-ҚИСМ

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.11.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000